

De lege ferenda a bírósági meghagyásról

Az állatorvosi ló esete az iskolapéldával

A bírósági meghagyásra vonatkozó rendelkezések a jelenlegi Polgári Perrendtartáson belül olyan világos és egyértelmű logikai sort képeznek, hogy a jogi gondolkodás alapvető iskolapéldájaként az egyetemi vizsgákon a beugró, illetve a mentő kérdések között szerepelnek, vagyis e szabályok megértése és helyes alkalmazása nem a remek jogász (ulpianusi) szinthez, hanem a minden jogász számára nélkülözhetetlen alpművelti körhöz tartoznak. Ennek ellenére – bármilyen hihetetlen is – megeshet, hogy a bíróság úgy bocsát ki bírósági meghagyást, hogy annak egyetlen törvényes előfeltétele sem áll fenn. E mozzanattal pedig megjelenik történetünkben az a bizonyos, közmondásos állatorvosi ló, amelynek – az állatorvostan-hallgatók szellemi gyarapodása, illetve az adott állatfajnál előforduló betegségek szemléltetése érdekében – egyetlen ép csontja vagy szerve sincs, mégis él. Jelen cikk célja, hogy az állatorvosi ló és az iskolapélda e megható románca ne maradjon terméketlen, és a küszöbön álló (folyamatban lévő) Pp.-módosítás az alább bemutatandó problémakörre is találjon megfelelő megoldást.

Dr. Palotás Csongor ügyvéd, Budapest

A képzett jogász – a tanult muzsikushoz hasonlóan – nem emlékeztetől, hanem kottából játszik, ezért idézzük fel most az idevágó jogszabályhelyet. A Pp. 136. § (2) bekezdése szerint „ha az első tárgyalást az alperes mulasztja el, és írásbeli védekezést nem terjesztett elő, a bíróság a felperes kérelmére az alperest az idézéssel közölt kereseti kérelemnek megfelelően bírósági meghagyással kötelezi, egyben marasztalja a felperes költségeiben. Nem bocsáthatja ki a bíróság a meghagyást, ha a per megszüntetésének lenne helye.” A mulasztásban lévő (az első tárgyalástól igazolatlanul távolmaradó és írásbeli védekezést elő nem terjesztő) alperessel szemben tehát van helye bírósági meghagyásnak, feltéve, hogy a keresetlevelet és az első tárgyalásra szóló idézést, valamint ehhez kapcsolódóan a Pp. 96. § (2) bekezdésében előírt, a meg nem jelenéssel összefüggő következményekre vonatkozó figyelmeztetést az alperesnek kellő időben, szabályszerűen kézbesítették, és permegszüntetési ok nem áll fenn.

Ezután következzen az alapul fekvő eset rövid ismertetése:

A felperes személyiségi jogsértésre hivatkozva, ötmillió forint nem vagyoni kártérítés és perköltségek megfizetése, továbbá elégtételadás iránt terjesztett elő keresetlevelet az alperes ellen akként, hogy a keresetben foglaltak teljesítése végett a felperes egyúttal ideiglenes intézkedést is kért a törvényszéktől. A tör-

vényszék a keresetlevelet az első tárgyalásra szóló idézéssel és a szükséges eljárásjogi figyelmeztetésekkel együtt megküldte az alperesnek a keresetlevélben – egyébként téves helyesírással (betűcserével) – megjelölt lakcímére, ahonnan a küldemény *nem kereste* jelzéssel érkezett vissza. Ennek nyomán a törvényszék a Pp. 99. § (2) bekezdése alapján megállapította a megküldött iratok tekintetében beálló kézbesítési vélelmet. Ezt követően a törvényszék elutasította a felperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmét, és az erről szóló végzést megküldte a feleknek, azonban az alperes keresetlevélben írt címéről a végzés ezúttal az *ismeretlen helyre költözött* jelzéssel érkezett vissza. A törvényszék e körülményről (az alperes idézhető címének hiányáról) tájékoztatta a felperest, és egyben nyilatkozattételre hívta fel, hogy erre tekintettel kéri-e az alperes hirdetményi kézbesítéssel történő idézését. A felperes erre válaszul kérte a hirdetményi idézést, és egyben vállalta, hogy a lakcímnnyilvántartótól (Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Hivatalától) beszerzi az alperes új lakcímét. Ezek után a törvényszék az első tárgyalás határnapját elhalasztotta úgy, hogy – a felperes által kért hirdetményi idézést mellőzve – az új határnapra vonatkozó idézést (a keresetlevél és a kötelező eljárásjogi figyelmeztetés nélkül) az alperes már megszűnt címére küldte meg, aki az idézést így nem kaphatta meg. Az alperes

távollétében megtartott első tárgyaláson a felperes közölte a törvényszékkel az alperes új lakcímét, valamint azt is, hogy a keresetlevélben írt alperesi lakcím már évekkel a keresetlevél benyújtása előtt megszűnt.

Ebből kiderült, hogy az alperesnek szóló idézést, a keresetlevelet és az eljárásjogi figyelmeztetést eleve téves címre küldték. A törvényszéknek ebben a helyzetben hatályon kívül kellett volna helyezni a kézbesítési vélelem beálltára vonatkozó pervezető végzését, továbbá megállapítani azt, hogy az első tárgyalás megtartásának nincs helye az alperes szabálytalan idézése miatt. Mindezek, illetve az alperes ismételt, ezúttal szabályszerű idézése helyett a törvényszék meglepő módon megállapította azt,

hogyan az alperes régi (már megszűnt) címről való idézése szabályos volt, és ezután bírósági meghagyást bocsátott ki az alperessel szemben. Az már csak hab a tortán, hogy a felperes – a felvett tárgyalási jegyzőkönyv tanúsága szerint – keresetét ugyan fenntartotta, de egyébként nem kérte a bírósági meghagyást, és az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasító végzés elleni fellebbezését is csak a bírósági meghagyás után vonta vissza, noha az elbírálatlan fellebbezés eleve akadályt képezte volna a bírósági meghagyás mint a pert érdemben befejező határozat meghozatalának.

Ezt követően a törvényszék megküldte a bírósági meghagyást az alperes új címére, amely nem kereste jelzéssel érkezett vissza, majd – törvényes határidőn belüli ellentmondás hiányában – sajnálatos módon jogerőre emelkedett és végrehajthatóvá vált. Ezzel az aktussal – jól lehet a törvényszék szándéka nyilvánvalóan a per gyors befejezésére és saját statisztikájának javítására irányult – kezdetét vette egy többéves, ma is tartó, keserves folyamat, melyben gyakorlatilag minden számba vehető rendkívüli jogorvoslat, illetve kvázi jogorvoslat (kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmek) igénybevételére sor került.

Mivel a bírósági meghagyás kibocsátásával az eljárás befejeződött, majd ennek alapján végrehajtás is indult, az idézésre, keresetleltre, illetve az eljárásjogi figyelmeztetésre mint eljárást megindító iratra vonatkozó kézbesítési vélelem megdöntésére a Pp. 99/A. § (2) bekezdése alapján már nem volt lehetőség, vagyis a kézbesítési vélelem megdöntését – a Pp. 99/B. § (1) bekezdése alapján, egyben a Pp. 99/A. § (3) bekezdés *a*), illetve *b*) pontjára (szabálytalan kézbesítésre és/vagy az átvételben való fel nem róható akadályoztatásra) hivatkozva – csak a bírósági meghagyás tekintetében lehetett kérelmezni. Minthogy a bírósági meghagyást már az alperes érvényes címére küldték meg, csak a *b*) pont szerinti akadályoztatás kecsgettetett a siker némi reményével, azonban ezt a jogcímet a bíróság mérlegelési jogkörében eljárva, a megszokott módon jogerősen elutasította akként, hogy a bírósági meghagyás törvényteleniségére irányuló hivatkozást törvényes lehetőség hiányában érdemben nem is vizsgálta. Az elutasítás

okai között szerepelt az is, hogy – noha a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül történt a benyújtás – a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem elkésett, mivel alperesnek a Pp. 99/A. § (1) bekezdése szerint a kézbesítési vélelem beálltáról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül kellett volna kérnie a kézbesítési vélelem megdöntését, vagyis az alperes „kijátszotta” a Pp. által biztosított határidőket. Az igazság ezzel szemben az, hogy az akkor még jogi képviselő nélkül eljáró alperes a Pp. 99/A. § (1) bekezdésében megadott határidőn belül sérelmezte a bírósági meghagyást, azonban e beadványt a másodfokon eljáró ítélőtábla tartalma szerint perújítási kérelemnek értékelte, ami alapján az ítélőtábla egy másik tanácsa – az elsőfokú elutasítást megváltoztatva – elrendelte a jelenleg is folyó (első tárgyalás előtt álló) perújítást.

A fentiekből kitűnik, hogy hibás a jelenlegi Pp. azon kiindulási pontja, miszerint a kibocsátott bírósági meghagyás mindenképpen törvényes, és az ellen – a bizonytalan kimenetelű és korlátozott hatókörű kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet, illetve a perújítást leszámítva – kizárólag az illetékköteles ellenmondás útján lehet fellépni. Fontos körülmény továbbá, hogy a bírósági meghagyás dogmatikai szempontból úgynevezett mulasztási ítélet, amelynél a felperesi kereset érdemi vizsgálata, valamint az alperesi védekezés, illetve a törvényességi (rendes/nem kvázi) jogorvoslat lehetősége ez idő szerint kizárt, következésképpen az idevágó eljárási szabályok betartása, ezen belül különösen a jelen nem lévő és magát nem képviseltető alperes eljárási jogainak védelme – az igazságszolgáltatásba vetett társadalmi/állampolgári közbizalom megőrzése végett is – alapvető jelentőségű.

A Pp.-módosítás szükségességét alátámasztja az is, hogy már az én praxisomban is előfordult hasonló, bár nem ennyire szélsőséges eset, amikor a bíróság – a vonatkozó igazolási kérelmet el sem bírálva – egy ingatlankiürítési perben annak ellenére bocsátott ki bírósági meghagyást az alperes ellen, hogy az alperes az

első tárgyalástól való távolmaradását betegsége (ágyhoz kötött, mozgásképtelen állapotára) hivatkozva *előzetesen*, írásban kimentette. (Más kérdés, hogy ez utóbbi eset nem eszkalálódott, mert minimális jogorvoslati illeték lerovása mellett az adott bírósági meghagyásnak határidőn belül ellentmondtam.)

A fentiek fényében indokolt volna egy olyan, kifejezetten a bírósági meghagyásokra vonatkozó (speciális), ugyanakkor a rendkívüli jogorvoslatokra jellemzően főszabály szerint a végrehajtásra nézve nem halasztó hatályú, de sürgősséggel intézendő, az új Pp.-be iktatandó jogorvoslati lehetőség kialakítása, amelylyel – a választottbírósági eljárásban hozott ítéletek érvénytelenítéséhez hasonlóan – a bírósági meghagyás törvényességét lehetne támadni a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmekre irányadó határidőkön belül, kiváltképpen azon az alapon, hogy a bírósági meghagyás törvényes feltételei kivétel nélkül fennálltak-e, illetve az alperes lényeges eljárási jogai sérültek-e. Az ellentmondás és az újonnan létrehozandó törvényességi jogorvoslat egymáshoz való viszonyát is szükséges tisztázni akként, hogy a bírósági meghagyás törvényességét a határidőn belüli ellentmondásban is lehessen vitatni úgy, hogy a bírósági meghagyás törvénytelenége esetén a lerótt illetéket az alperes részére a per kimenetelétől függetlenül vissza kelljen téríteni.

További érv a törvényességi jogorvoslat bevezetése mellett az, hogy ezáltal – az időigényes rendkívüli és kvázi jogorvoslatok felesleges halmozódását mellőzve – a Pp. 2. § (1) és (3) bekezdése alapján (a per tisztességes lefolytatásának és a per ésszerű időn belül való befejezése követelményének megszegése, illetve a peres fél erre irányuló jogainak sérelme miatt) indítandó, sérelemdíj megfizetése iránti perek is elkerülhetők lennének.

Visszatérve a realitásokhoz, valljuk be, kisebbfajta csoda lenne az, ha a jelen cikk tartalma a jogalkotók ingerküszöbét is elérné, és ennek nyomán esetleg érdemi intézkedésekre is sor kerülne, de én rendületlenül bízom a csodákban, tekintve, hogy számomra – minden gondjával és bánatával együtt – maga az emberi lét és a teremtett világ is egy megfajlásra váró, rejtélyes csoda. ■